

Pete Silakka

Vaihdeettava koriste-elementti

Opinnäytetyö

Kevät 2013

Kulttuurin yksikkö

Muotoilun koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Kulttuurin yksikkö

Koulutusohjelma: Muotoilun koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Teollinen kalustemuotoilu

Tekijä: Pete Silakka

Työn nimi: Vaihdeettava koriste-elementti

Ohjaaja: Jaakko Purtanen, Vuokko Takala-Schreib

Vuosi: 2013

Sivumäärä: 61

Liitteiden lukumäärä: 11

Opinnäytetyön aiheena on koriste-elementti, jota voidaan soveltaa monin tavoin esimerkiksi kotiemme sisustuksessa. Sisustaminen, eli asioiden koristelu on useimmille meistä hyvin luonnollinen tapa parantaa oman elämänlaatua ja viihtyisyyttä. Meillä on kuitenkin tapana helposti kyllästyä visuaalisiin asioihin, kuten väreihin ja muotoihin. Tästä johtuen koristeelle on syytä keksiä visuaalisuuden lisäksi muita funktioita ja yksi niistä on vaihdettavuus.

Kauniita muotoja ja koristeita on helppo piirtää ja monipuolinen nykyteknologia mahdollistaa myös sen, että kaksiulotteiset tasokuviot on vaivattomasti siirrettävissä paperilta lähes mihin tahansa sisustuspintaan. Tavoitteeni on suunnitella jotain ei niin tavallista, ja siksi suunnittelun lähtökohtana hyödynnänkin kokeellisen käsityön menetelmiä. Ei ole itsestään selvyyttä, että kokeileminen tuottaisi aina innovatiivisia ratkaisuja, vaan se tarvitsee paljon virikkeitä, puhtaita kädentaitoja, sekä avarakatseista - ja tutkivaa silmää

Hieman odotetusta poiketen, parhaimmat ideani syntyivät ihmisen luomista rakenteista ja rakennelmista, eikä suoraan luonnon muodoista, kuten oletin. Ajattelin suurien rakenteita litistyvän puukappaleeseen, jota sitten työstin eri tekniikoilla. Noin kahdenkymmenen kokeilukappaleen jälkeen valitsin yhden ja kehitin siitä sopivan ruokailupöydän reunakoristeeksi. Tuloksena syntyi alusta loppuun saakka viety suunnitelma ja sovellutus vaihdettavasta koriste-elementistä kodin kalusteessa.

Avainsanat: Koriste, innovaatio, inspiraatio, funktio, kokeilu

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Culture and Design

Degree programme: Degree Program in Design

Specialisation: Industrial Furniture Design

Author/s: Pete Silakka

Title of thesis: Replaceable Ornamental Element

Supervisor(s): Jaakko Purtaanen ja Vuokko Takala-Schreib

Year: 2013 Number of pages: 61 Number of appendices: 11

The subject of the thesis is a replaceable ornamental element that can be used in our interiors in many different ways. Making personal decoration is almost the same as designing interiors so it is quite a natural way to improve the quality of human life. However we have a bad habit to lose our interest in certain visual things like shapes and colors. For this reason, it is also necessary to include some other functions besides aesthetics.

It is quite easy to create beautiful shapes and decorations by drawing. Today's technology also enables 2D pictures to be easily transformed from paper to any surfaces. However my goal is to design something unusual and as the key I will be working experimentally. It is not said testing would always come up with an innovative solutions but it needs a lot of playful images, pure art and crafts and advanced eye of creativity.

I thought that the best ideas would come out of nature, but they came out of human made structures and architecture. I pictured those big structures flattened in the piece of wood that I was about to work with different techniques. After experimenting more than twenty pieces of wood, I chose one and developed it until it was ready to be installed on the side of a dining table. As a result i have fully completed a design that represents the process of replaceable ornamental element attached to a piece of furniture.

.

Keywords: Ornament, innovation, inspiration, function, experiment

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	6
Käytetyt termit ja lyhenteet	8
1 JOHDANTO	9
2 TAUSTA.....	11
2.1 Yritysyhteistyö	11
2.2 Taide ja käsityö	11
3 KOKEELLINEN SUUNNITTELU	13
4 ORNAMENTTI	15
4.1 Ornamentin tausta.....	15
4.2 Puhtaus on kauneutta	16
4.3 Miellyttävä koriste.....	17
4.4 Suomalaiset ornamentin kokeilussa.....	18
5 KORISTE-ELEMENTIN SUUNNITTELUPROSESSI.....	19
5.1 Ideointi ja ryhmittely	19
5.1.1 Pintakontrasti	19
5.1.2 Syvät varjot	19
5.1.3 Monitasokuvaointi	20
5.1.4 Sävytys	20
5.1.5 Pintojen laatukontrasti.....	20
5.1.6 Intarsia	20
5.2 Koristekokeilut.....	21
5.2.1 Koristetyylit inspiraation lähteenä.....	21
5.2.2 Luonto ja ihmisen rakennelmat	23
5.3 Koriste-elementin käytön suunnittelu	38
5.4 Koriste-elementin konkreettinen sovellutus.....	45
6 Pohdinta.....	52

LÄHTEET	53
LIITTEET	57

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuva 1. Inspiraatio: Viilutettuun puuhun laserkuvioitu kelttikuosi, sahalaikalla veistettynä.....	22
Kuva 2. Viilutettuun puuhun laserkuvioitu arabiakuosi, sahalaikalla veistettynä. ..	22
Kuva 3. Viilutettuun puuhun laserkuvioitu viikinkityylinen lohikäärmeakuosi, sahalaikalla työstetty.....	23
Kuva 4. Laserilla leikattu viilu liimattuna sahalaikalla työstettyyn koivulankkuun. (Ryhmä 1. Pintakontrasti)	24
Kuva 5. Vesileikkurilla muotoon leikattu koivulankku työstetty sahalaikalla pituussuuntaan ja laserilla leikattu ruskea viilu sommiteltuna.	25
Kuva 6. Vesileikkurilla ja laserilla muotoon leikatut osat sommiteltuna.	26
Kuva 7. Kuvan 6 tapaan tässä on yhdistetty viilua ja paksumpaa puuta sahalaikalla työstettynä.....	27
Kuva 8. Vesileikkurilla leikattu muoto on irrotettu kahteen osaan ja taustan liimattu vaneriin, jotta pystyin työstämään sitä sahalaikalla.....	28
Kuva 9. Samaa ideaa kuvan 8. kanssa hyödyntäen mutta vertailun vuoksi negatiivisena.	29
Kuva 10. Vesileikkurilla leikattu muoto liimattuna koivulankkuun, joihin ennalta sahalaikalla työstetty erilaisia syvennyksiä.	30
Kuva 11. Vesileikkurilla leikattu muoto liimattuna vanerille, jossa laserilla piirretty koristekuvio. Taustakuvio (Liite 11.).....	31
Kuva 12. Vesileikkurilla leikattu muoto liimattuna vanerille, jossa laserilla piirretty koristekuvio. Taustakuvio (Liite 10.).....	32
Kuva 13. Vesileikkurilla leikattu muoto koesommiteltuna vanerille, joissa erilaisia laserilla piirrettyjä koristekuvioita.....	33
Kuva 14. Vesileikkurilla leikattu muoto koesommiteltuna vanerille, joissa erilaisia laserilla piirrettyjä koristekuvioita. Taustakuvio (Liite 10 ja 11.).....	34
Kuva 15. Vesileikkurilla leikattu muoto liimattuna koivulankkuun, johon ennalta sahalaikalla työstetty yhdensuuntaisia veistouria.....	35
Kuva 16. Pintojen laatukontrasteja kokeilin lisäämällä sahalaikan runsaan jäljen sekaan veistoraudan tekemään puhdasta jälkeä. Ylemmässä symmetrisesti ja alemmassa sopivasti sommitellen. (Ryhmä 5. Pintojen laatukontrasti)	36

Kuva 17. Laserleikkurilla työstettyjä värikkäitä viiluja eri tavoilla sommiteltuna.....	37
Kuva 18. Laserilla läpileikattuja viiluja sommiteltu laserin piirtojäljen päälle. Yllätyksellinen ja siksi potentiaalinen jatkokehittelyä ajatellen. (Ryhmä 6. intarsia)	
Taustakuvio (Liite 10 ja 11.).....	38
Kuva 19. Kalustetyylin luonnoksista.....	39
Kuva 20. Koristelistan kannakeluonnokset	40
Kuva 21. Reunalistojen luonnokset.....	41
Kuva 22. Hahmomallina vaihdettava ja kaksipuolinen koriste-elementti	42
Kuva 23. Pintakoristeen suunnittelu. Luonnos toisesta vaiheesta (puolisuunnikas).43	
Kuva 24. Vaihdettava- ja kaksipuolinen pintakoriste-elementti. Sovellettavissa esimerkiksi pöydänkansiin. (Liikkuva elementti suunnikkaan muotoinen).....	44
Kuva 25. 4-osainen koriste-elementti.....	45
Kuva 26. Koristeaihioiden 2D-mittapiirrokset työstövara mukaan lukien.....	46
Kuva 27. Koristeen käännettävyys.....	46
Kuva 28. Koristeen vaihdettavuus.....	47
Kuva 29. Koriste-elementin kiinnityksen suunnittelua magneeteilla.....	48
Kuva 30. Pöydän mittapiirrokset edestä ja sivulta.....	49
Kuva 31. Mallinnuskokeiluja modernin sisustuksen perusväreillä.....	50
Kuva 32. Esityskuva.....	50
Kuva 33. Yksityiskohta.....	51
Kuva 34. Studiokuva, Itse valmistettu proto 1:1	51

Käytetyt termit ja lyhenteet

Esteettinen Silmää miellyttävä tuote tai ulkomuoto.

Funktionaalinen Esimerkiksi tuote, jolla on toiminnallinen ominaisuus.

1 JOHDANTO

Me suomalaiset kuulumme niin kutsuttuun hyvinvointivaltioon, jossa kaikki on hyvin, mutta elämä on tasaisen harmaata. Elämämme perustuu tasapainoiluun viihtyvyyden ja arjen jaksamisen välillä. Jaksaminen edellyttää suuria ja vähän pienempiä ilon tunteita: läheiset, ystävät, harrastukset, hankinnat, matkustelu jne. kaikki me saamme niitä omilla tavoillamme. Koti on kuitenkin paikka, jossa viettämme paljon aikaa ja siellä viihtyminen on hyvin tärkeää. Yleisimpiä viihtyvyyttä edistäviä asioita kodeissa ovat puhtaus, toimivuus ja oma persoonallinen näkemys sisustuksesta. Susann Vihman (2002, 29) sanoin kuvanveistäjä Horatio Greenough on painottanut tuotteiden toimivuutta ja kauneuden ykseyttä toteamalla, että kauneus on toimivuuden lupaus (Beauty is the promise of function). Kauneus on yksilön henkilökohtainen mielipide, mutta olennaista on se, että kaikki me jollain tavalla koristelemme kotejamme. Aikoinaan luolissa asuvat ihmisetkin maalasivat kotiensa seinämiin koristeita ja symboleita, joten ehkä voidaan ajatella ihmisellä olevan luontainen tarve kaunistaa ympäröiviä asioitaan (Jordan, 11).

Opinnäytetyöni aihe on vaihdettava koriste-elementti, jonka tarkoituksena on luoda kauneutta sekä helppoa ja toimivaa vaihtelevuutta niin kodin kuin julkisen tilan sisustukseen. Elementtiä voidaan soveltaa erilaisiin kalusteisiin, kuten sohviin, pöytiin, tuoleihin, hyllyihin tai vaikka seinäkoristeeksi. Aihe on henkilökohtaisesti erittäin mielenkiintoinen, koska siinä onnistuminen edellyttää useiden eri näkökulmien ymmärtämistä. Ainakin teollisen tuotannon -, muotoilun -, taiteen -, käsityön - ja käyttäjän näkökulmat on syytä pohtia tai kokeilla toimivaksi ennen ajatuksen kehittämistä.

Tämän hetkinen suunnittelutyylini perustuu taiteen ja käsityön kautta saatuihin tekniikoihin sekä muotoilun myötä opittuun teollisen tuotannon ymmärtämiseen. Vahvuuksiani hyödyntäen suunnittelen siis teollisen tuotteen, johon pyrin sisällyttämään kokeellisen veiston elementtejä sekä käsityön henkeä. Työ etenee kokeellisen suunnittelun menetelmin, eli kuvamateriaalia ja niitä avaavia tekstejä on riittävä.

Työ sisältää suunnitteluvaiheet, joiden on määrä vastata seuraaviin tutkimuskysymyksiin: Miten ja missä koriste-elementtiä voidaan käyttää? Millaisia muotoja voin

käyttää pysytelläkseni mahdollisimman teollisessa ja toimivassa, kuitenkin käsi-työhenkisessä koristeessa? Muotoilun alalla puhutaan usein myös päälle liimattuis-
ta niin sanotusti turhista koristeista, joten opinnäytetyöni mahdollisesti kiinnostavin
tavoite on suunnitella koriste-elementtiin itse itsensä perusteleva ja ennen kaikkea
toimiva funktio.

2 TAUSTA

2.1 Yritysyhteistyö

Young Skills (Young Skills, 2013) osuuskunta on pienyritys pohjanmaalla, jonka pyrkimys on yhdistää suunnittelijoiden ja yrittäjien voimat. Nuorten muotoilijoiden ryhmä tarjoaa yrityksille monipuolista muotoiluosaamistaan, kuten konsepti- ja mallistosuunnittelua aina proton valmistukseen saakka. Muotoilijat hoitavat tarvittaessa myös teollisen tuotannon- ja markkinointisuunnittelun sekä niiden toteutuksen. Young skillsin välityksellä yksittäinenkin henkilö voi tehdä kauppaa suunnittelutöillään, joista osuuskunta kuitenkin ottaa oman osuutensa.

Tilastokeskuksen (SVT, 2013) mukaan suomen yritysrekisterissä oli 322 232 toimivaa yritystä vuonna 2011 ja samana vuonna kulttuurialalla päätyössä toimi noin 81 724 henkilöä. Vuonna 2007 Suomessa oli muotoilualan yrityksiä 1449, joissa henkilöstöä työskenteli yhteensä 1339. Luvut ovat oletettavasti sittemmin nousseet, sillä vuosina 2004-2011 kulttuuriammattien työllisyys kasvoi yli 22 prosenttia. Tilastojen perusteella suomessa on siis yli 220 toimivaa yritystä yhtä muotoilualan yritystä kohden, joten aktiivisella markkinoinnilla töitä pitäisi riittää myös pohjanmaalaiselle muotoilijaryhmälle.

Osuuskunta Young Skills on sijaintinsa puolesta myös oivallisella paikalla. Tilastokeskuksen (SVT, 2013) mukaan muotoilun kysyntä on hyvin riippuvainen alueen toimialarakenteesta ja Pohjanmaalla, Kurikan Jurvassa sijaitseva yritys on keskellä useita puu- ja metallialan yrityksiä.

2.2 Taide ja käsityö

Uniikit ja taiteelliset käsityöt olivat suuressa arvossa aina 1950-luvulle saakka. Seija Heinänen (2006, 10) mukaan nykyään taidekäsityön ja taideteollisuuden asema on taiteenkentässä kuitenkin heikko. ”Jo Immanuel Kant (1724-1804) erotti aidon vapaan ja kauniin taiteen pelkästä käsityöstä ja teknisestä työstä”, kirjoittaa Heinänen (2006, 10-11). Hän mainitsee myös pragmaattisen filosofian edustaja John

Deweyn esittäneen, että pinnallinen kaunotaide on lyhyesti sanottuna epäesteettinen ja hyödytön teollisuustuote. Omasta mielestäni taiteen yhteydessä käsityöstä ja teollisuudesta puhuminen kuulostaa kieltämättä hieman hengettömältä ja tyhjältä muotojen suorittamiselta, mutta eikö aito, vapaa ja kaunis taide ole kuitenkin lähtöisin luovuudesta? Mielestäni mikä tahansa käsityö, esimerkiksi puuntyöstö voi sisältää paljon luovan taiteen mahdollisuuksia.

Heinäsen (2006, 11) mukaan 1700-luvun loppupuolella aisti- ja tunnepohjaisesta taiteesta alettiin siirtyä teoreettisiin lähtökohtiin. Heinäsen (2006, 11) mukaan Bruce Metcalf on todennut, että taidemaailma alkoi lähestyä filosofisia tekstejä, käsityön pysyttäytyessä vain tunteessa. mikä johti perustelemattoman ja tunnepohjaisen käsityön kulttuuriseen ja taloudelliseen roolin hiipumiseen. Metcalfin näkökulma jo osittain perusteleekin mielipidettäni taiteen ja käsityön yhtäläisistä mahdollisuuksista. Metcalf ei siis pidä käsityötä taiteena, koska siitä puuttuu Arthur C. Danton määrittelemä merkitys, jonka mukaan taiteilijan tulee voida vapaasti valita taideteoksen muoto, kirjoittaa Heinänen (2006, 11). Heinäsen mukaan Metcalf on sitä mieltä, että käsityöläiset tarvitsevat aina saman konkreettisen materiaalin käsiinsä, kun taitelijoille tärkeintä on materiaalista riippumaton luova ideoiden ilmaisu. Metcalfin ajatukset ovat hyviä, mutta mielestäni hieman ristiriitaisia. Niiden mukaan esimerkiksi taidemaalareiden teokset, jotka on maalattu tunteen pohjalta, ilman filosofisia taustatekstejä, samalla pensselillä, samaiselle kankaalle, olisivat niin sanotusti vain käsityötä. Metcalfin ajatuksista tulee mieleen, että taiteeksi luetaan ainoastaan erikoiset patsaat, veistokset tai installaatiot, joiden taustalla on laajat kirjalliset ja filosofiset perustelut.

3 KOKEELLINEN SUUNNITTELU

Kurikan Jurvassa toteutettiin kokeellinen tuotekehityslaboratorio EDEL design lab vuosina 2009-2011. EDEL toteutti ideoivaa, kokeilevaa ja tuotteistavaa tuotekehitystä päätoteuttajina Seinäjoen ammattikorkeakoulu sekä mukana olleet muotoilijat ja yritykset. Hanke sai arvoisensa päätöksen Susan Elon voitettua arvostetun Ornamo Design Award –palkinnon seniorikalustesarjallaan. (EDEL design lab 2011)

Käsityön ja taiteen alueet ovat olleet vahvuuksiani koko koulutukseni ajan ja yleisesti ottaen olen saanut paljon kannustusta luovuuteen ja käsityöhön. Mielestäni laadukas käsityö ja taiteellinen näkökulma on tärkeä osa innovatiivista ja kokeellista suunnittelutyötä. Seuraavaksi esittelenkin opinnäytetyöni tutkimuksellisen näkökulman, mikä koostuu juuri näistä menetelmistä.

Kokeellinen suunnittelu on parhaimmillaan aitoa innostuneisuutta, käden ja ajatuksen saumatonta yhteistyötä sekä kokemuksellista oppimista oivalluksien kautta. Auli Nerkki-Saarisen (2006, 6) mukaan Bread & Wildon (2002, 39) on määritellyt kokemuksellisen oppimisen olevan tietoisien ja tiedostamattomien sisäistämistä ja sen kautta syntyneitä oivalluksia. Kokeellinen suunnittelu ja tekemisen kautta syntynyt taito kehittää laajaa ammattitaitoa ja -teorian ymmärtämistä sekä näkemystä ja arviointikykyä (Nerkki-Saarinen 2006, 24). Kokemuksellinen oppiminen on juuri niin palkitsevaa kuin se kuulostaakin, vaikka Nerkki-Saarinen jättääkin oleellisimman mainitsematta. Virheet ja niistä oppiminen kerryttää mielestäni parhaiten kokeellisen suunnittelijan laajaa ammattitaitoa. Työvirheet pakottavat luovuuteen, mitkä puolestaan synnyttävät usein myös uusia ja hienoja oivalluksia. Taiteilijatkin osaavat hyödyntää virheitä ja sattumaa erilaisilla tekniikoilla. Intuitiivinen roiskiminen voi auttaa oivalluksen löytämisessä, mikä puolestaan voi luoda teokselle uusia ulottuvuuksia. Jaana Houessou (2010, 24) mukaan sanoina ilmaistuina taiteilijoiden tarinat avaavat sellaisia prosesseja, jotka taiteessa tavallisesti tapahtuvat hiljaa, kuvina tai ajatuksina. Nämä hiljaiset taiteen työmenetelmät ovat vahvasti läsnä myös tämän työn kokeellisessa suunnittelussa. Vuokko Takala-Schreibin (2000, 282) mukaan taiteilijaidentiteetin omaavien muotoilijoiden tuotteet on myös huomioitu Suomi muotoilee -näyttelyiden arvioinneissa tavallista paremmin.

Nercki-Saarisen (2006, 24) mukaan Järvinen, Koivisto ja Poikela (2000, 72) ovat todenneet, että käytännön kautta saatuun tietoon, taitoon ja päättelyyn liittyy myös hiljainen tieto, mikä kehittyy pitkällisen harjaantumisen tuloksena. Hiljainen tieto näkyy ulospäin intuitionomaisena ja sujuvana toimintana ja se on täysin riippuvainen kantajastaan.

Omalta osaltaan hiljaisen tiedon taitoja esittää Tapio Wirkkala (2000, 21) jonka käsityötaidot puhuivat hänen puolestaan. Hänen mukaan käsityöläisten taidot ovat enemmän käsien tunto- ja lihasaistin muistiin taltioitunutta sanatonta taitoa kuin julkilausuttua teoriaa. Wirkkala oli ainutlaatuinen kokeellinen suunnittelija, koska hän teki kaikki konkreettiset mallit itse ennen valmistajalle lähettämistä. *”Näin pääsen tulokseen ilman pitkiä selityksiä ja vältän monta tulkintavirhettä – ja jos epäonnistun niin syy on ainoastaan minun.”* Wirkkalan vahva plastinen hahmotuskyky ja poikkeuksellisen monipuolinen käsityötaito antoivat hänelle erityisen arvovallan suhteessa toimeksiantajatehtaiden ammattimiehiin ja käsityöläisiin. Esineiden muotoilussa ei ole kysymys vain älyllisestä tai muodollisesta oivalluksesta, vaan ajatuksen, silmän, käden ja materiaalin tunneherkästä vuoropuhelusta. (Wirkkala T. 2000, 24)

4 ORNAMENTTI

4.1 Ornamentin tausta

Ihmiset ovat koristelleet esineitä ja ympäristöä kymmeniä tuhansia vuosia, mutta varsinaista dokumentointia on paremmin saatavilla vasta antiikinajoilta lähtien (800 eaa – 500 jaa). Koristeiden muotoja ja kehitystä on seurailtu aina antiikista keskiajalle ja renessanssin ajoilta näihin päiviin saakka. Ornamentti kuvastavaa aikakausien muotia ja ihanteita, ja sitä on yleisimmin käytetty mm. arkkitehtuurissa, tekstiileissä, astioissa sekä huonekaluissa (Karijärvi P. 1993, 33-34). Susann Vihman (2002, 34) mukaan ornamentit voivat olla myös taiteellisia muunnelmia ja sovelluksia, joilla ei välttämättä ollut yhteyksiä alkuperäiseen kulttuuriin ja perinteisiin. Koristelun suurin ja suosituin inspiraationlähde kumpuaa luonnosta, sen kasveista, eläimistä ja muista silmää miellyttävistä muodoista, joita voi tyylytellä hienoiksi koristejatkumoiksi.

Ornamentiikka perustuu tavallisesti symmetriaan ja muodon toistamiseen, siksi geometrian perusmuodot ja sovellutukset ovat usein paljon käytettyjä. Ornamentin tarkoitus on kaunistaa, luoda viihtyvyyttä ja korostaa hyötymuotoja ja niiden ominaisuuksia (Karijärvi P. 1993, 33-34 ja Vihma S 2002, 38). Esimerkiksi ravintolan hyötymuotoja ovat katot, seinät, lattiat, kalusteet ja astiat, joita koristelemalla ja muokkaamalla luodaan haluttu viihtyisä tunnelma. Esteettisyys ja viihtyvyyden tavoittelu ei saa kuitenkaan heikentää koristeltavien esineiden tai rakenteiden käyttökelpoisuutta. Vihma (2002, 38) vertailee arkkitehti A.W.N. Puginin ja taidefilosofi John Ruskinin määritelmiä hyödyllisestä ornamentista: Puginin mielestä ornamentin tuli olla käyttötarkoitukseen nähden sopiva ja merkityksellinen, eikä esineissä ja rakennuksissa tulisi olla mitään tarpeetonta. Ruskinin mielestä ornamentin tuli olla ilmeinen, luonnollinen ja ajatuksia herättävä sotkeutumatta esineen toimivuuteen.

Koristeen suosio oli huipussaan vielä 1700-luvulla, mutta teollistumisen myötä yleistynyt massatuotanto ja laadun heikkeneminen alkoi vähitellen kuluttamaan sen arvoa. Laatu korvattiin määrällä ja puutteita tilkittiin peittäville koristeilla. Pian halventuneet ja huonot kalusteet olivat ylikoristeltua massaa. (Vihma S. 2002, 15, 32)

Ornamenttia on käytetty kolmella tavalla: *Nauhaornamentti* on jatkuva koristenauha, jolla on voitu kehystää tai rajata pintoja. *Pintaornamentti* on joka suuntaan ta-pettimaisesti jatkuva koriste. *Yksittäinen ornamenttia* käytetään kun hyötymuoto ei salli liian runsasta koristelua. (Karijärvi P. 1993, 33-34)

4.2 Puhtaus on kauneutta

Teollistumisen myötä uskottavuuttaan menettänyt ornamentti kohtasi vahvoja mielipiteitä Itävaltalaisen arkkitehdin Adolf Loosin puolesta. Loos (1908, 20-21) puhuu kulttuurin kykenemättömyydestä kehittyä, mikäli ornamenttia ei poisteta hyödyllisistä esineistä. Modernismin tiennäyttäjänä pidetty Loos ei ilmeisesti osaa tai pidä tärkeänä osata asioita, joita viimeisten vuosisatojen ihmiset suosivat. Hän kääntääkin asian edukseen sanomalla, että oman aikamme suuruus piilee kykenemättömyydessä luoda uutta ornamenttia ja että koristelematon yksinkertaisuus on 1900-luvun modernin ihmisen tyyli (Wuorio S. 2007, 87). Omaa tyylitajuaan mies kuvailee vertaamalla koristeetonta goottilaista kuolemankammiotankin hienomaksi kuin kaikkia renessanssin koristeellisuuksia, eikä mikään kaiverrettu mu-seokappale vedä vertoja kauniin puhtaalle kalusteelle.

Loos otti esille myös taloudelliset tekijät, esimerkiksi koristelutyöhön kuluvan ajan, mikä tekee tuotteista kalliimpia (Wuorio S. 2007, 87). Loosin mukaan ihmiset, jotka tekevät koristeita 1900-luvulla, ovat aikaansa jäljessä, eivätkä voi suuremmin menestyä. Teollisuuden hyödyt ymmärtävä mies voi myydä puhtaan tuotteen puoleen hintaan samalla kun vanhanaikainen mies käyttää valmistukseen kolme kertaa enemmän työtunteja. Wuorion (2007, 87) mukaan Loos sanoi, että koristelutyöstä maksettiin rikollisen alhaista palkkaa ja näin ollen rikkaat rikastuivat ja köyhät köyhtyivät. Loos (1908, 21-22) sanoo, että ornamentti on aina ollut työläiselle ajan ja terveyden haaskausta, eikä sillä ole tulevaisuutta. Loos yhdisti ornamentin muotiin ja sen jatkuvaan muutostilaan. Hänen mukaan esineiden ulkonäön tulisi miellyttää meitä ainakin yhtä kauan kuin itse tuote fyysisesti säilyy moitteettomassa kunnossa. (Loos A. 1908, 22-23)

Vahvoista sanoista huolimatta Wuorio (2007, 86) huomauttaa ettei Loos varsinaisesti väitä ornamentin olevan rikos tai rohkaise sen hävittämiseen, vaan hänen

mielestään se on kulttuurisen kehityksen edellytys. Läpi historian ornamentteja on kehitetty ajanjaksoon sopivaksi ja näistä aikaa vievistä kehittelyistä Loos yrittääkin karsia ihmisten käyttämää aikaa. Loos piti uuden tyylin etsintää ja luomispyrkimyksiä keinotekoisena, koska hänen mukaansa aikamme tyyli muuttuu siinä missä yhteiskuntakin (Wuorio 2007, 87). Hän korosti, että mistä ornamentti oli jo kadonnut, sitä ei voinut enää palauttaa, koska kehityksessä ei voi mennä taaksepäin. Loos korosti ornamentin häviämisen koskevan nimenomaan käyttöesineitä. Ornamentti oli hänen mukaansa taidetta, mikä ei kuulu käyttöesineisiin, eikä myöskään moderniin kaupunkiympäristöön, koska sivistynyt ihminen voi koska vain halutessaan nauttia korkeammastakin taiteesta.

4.3 Miellyttävä koriste

Patric W. Jordanin (2000, 11) mukaan ihmiset ovat aina etsineet elämäänsä mielihyvän tunteita, joista luonnon rikkaus, lämpö ja kauneus ovat olleet niistä tavallisimpia. Olemme keksineet aktiviteettejä, jotka kehittävät henkisiä, fyysisiä ja luovia ominaisuuksiamme, jotka kohottavat mielialaa ja antavat mielihyvää. Samalla tavoin yksittäinen tuote voi miellyttää ihmistä niin fyysisesti, psykologisesti kuin esteettisesti. Myös ihmisen itselleen rakentama sosiaalisen identiteetti perustuu ulkonäköön ja omistamiimme esineisiin sekä niistä saatuihin mielihyvätunteisiin. Mielihyvän taustalla voi olla esimerkiksi tuotteen ympäristöystävälliset arvot tai vaikka jokin jännittävä, mielenkiintoinen, hauska ja tyydyttävä pulmanratkaisupeli tai itsevarmuutta kohottava uusi vaate. (Jordan 2000, 12-13)

Tuotteet voivat siis miellyttää monilla erilaisilla tavoilla, mutta nähdessämme arvioimme ensimmäisenä niiden ulkonäköä. Ihmisen näköaisti on kriitikko, joka arvioi kaikkea silmin havaittavaa. Kiinnostumme yleensä vain sellaisista asioista jotka näyttävät itsellemme hyvältä tai ennennäkemättömiltä. Silmä valikoi kauneimmat tai kiinnostavimmat kohteet, joita haluamme tarkastella lähemmin. Lähemmässä tarkastelussa kaikki aistit herkistyvät, koska lopullinen mielihyvä saavutetaan näkemällä, tuntemalla, haistamalla ja elintarvikkeista puhuttaessa maistamalla. Muut aistit kumoavat tuotteen esteettiset ominaisuudet hetkessä, jos tuote ei vastaa silmin havaittua mielikuvaa. Maku, haju tai materiaali tuottaa siis toisinaan pettymyk-

sen. Käyttöesineissä ihanteellinen toimivuus ja helppokäyttöisyys voi jossain tapauksissa korvata kaikki ulkonäön heikkoudet ja materiaalien tuottamat pienet pettymykset.

Millainen on miellyttävä koriste? Sen on oltava esteettisesti kaunis, osa omaa sosiaalista identiteettiä ja psykologisesti laadukas ja toimiva oivallus. Viime vuosikatoina koristeen asema muotoilussa on ollut heikko, koska 1700-luvulla alkaneen teollistumisen myötä perinteinen ja laadukas käsityö ei ollut enää niin kannattavaa. Pelkistetty muotokieli alkoi vakiinnuttamaan paikkaansa muotoilussa ja arkkitehtuurissa ja pitkään aina 1990-luvulle saakka koriste oli kuin kirosana. Viimein 2000-luvulla koristetta on kuitenkin alettu vähitellen sovittamaan moderniin muotoiluun.

Nykyajan maltillisesti koristeltua muotoilua ehkä parhaiten kuvaava nimike on ”moderni tyylihuonekalu”. Kyseiseen teemaan liittyvä oivallinen oivallus ei ole vielä tullut minua vastaan, joten otin siitä itselleni tietoisesti haasteen opinnäytetyön muodossa.

4.4 Suomalaiset ornamentin kokeilussa

Menestyksekkäin tarina suomalaisten ornamenttikokeiluissa on uskottavasti Ilona Ristan suunnittelema moderni ornamentti ja suuri puoreliefiteos, joka valmistui vuonna 2011 Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskuksen CERNin uusittuun pääauditorioon Genevessä (Ilona Rista, 2013).

Takala-Schreibin (2000, 280) mukaan ainakin Hannu Parkkamäki ja Teemu Mäntylä ovat tehneet opinnäytetyön, jossa he tutkivat uusia sovellutuksia Jurvan perinteiselle koristeveistotekniikalle. Myös Mikko Hannula on opinnäytetyössään ja käsitellyt veiston mahdollisuuksia modernissa muotoilussa. Pidemmälle vietyjä modernin veiston kokeiluja kalustemuotoilussa on nähty mm. Tuula Falkin ja Yrjö Kukkapuron toimesta (EDEL design lab, 2013).

5 KORISTE-ELEMENTIN SUUNNITTELUPROSESSI

5.1 Ideointi ja ryhmittely

Hain inspiraatiota ideointiin erilaisista ihmisen ja luonnon synnyttämistä rakenteista ja rakennelmista. Suurin osa ideoista on syntynyt Judy A. Juracekin (1996) visuaalisen tutkimuksen pohjalta, joka on koottu nimenomaan taiteilijoiden, arkkitehtien ja muotoilijoiden suunnitteluavuksi ja taustamateriaaliksi. Tutkimuksesta löytyi paljon ajatuksia herättäviä kuvia, mutta selkeyden vuoksi jaottelin niistä parhaimmat kuuteen erilliseen ryhmään. Seuraavaksi esittelen lyhyesti nämä kuusi ryhmää, jotka ovat inspiroineet minua tähän kokeelliseen suunnitteluun. Kuvat on numeroitu liitteiksi työn loppuun.

5.1.1 Pintakontrasti

Ensimmäisen ajatus on tasoelementti, joka leikkii erilaisten pintojen muodostamilla kontrasteilla, sekä monitasoisilla varjoilla. Sellaisen voisi toteuttaa esimerkiksi tekemällä päämuodon vesileikkurilla ja liittämällä siihen laserleikkurilla ja käsityökaluilla työstettyjä kuvioiteja. Tasoelementillä tarkoitan tässä tapauksessa vähintään kahdesta erilaisesta pinnasta muodostuvaa koristetta. Saavuttaakseni haluamiani kontrasteja, tämän elementin 3- tai 2D-kuvioinnin tulee olla ylimpänä tai alimpana, mutta ei molemmissa.

5.1.2 Syvät varjot

Toinen idea syntyi hajonneesta ikkunasta, joka langettaa mielenkiintoisia varjoja lasin takana oleviin osiin. Ajattelin yhdistää laserleikattuja, kestävyuden takia kaksinkertaisia, viiluja liimattuna onttoon kaluste-elementtiin. Tarkoitus on suunnitella kauniisti erimuotoihin leikattuja pintoja sekä syviä ja muodokkaita varjoja. Ontossa osassa voi myös kokeilla erilaisia pintoja tai muotoja, jotka antavat varjoille entisestään mielenkiintoisempia ulottuvuuksia.

5.1.3 Monitasokuviointi

Päinvastoin kuin edellisessä ideassa, tässä varjo lankeaa korkeista, eikä syvistä muodoista. Alimmaiseen tasaiseen osaan, johon varjo on tarkoitus langettaa, voi myös suunnitella jotain rauhallisia varjoja myötäileviä kuoseja. Tämä ajatus toimii parhaiten pystypinnoilla, kuten seinällä tai kalusteen sivusarjoissa, jolloin tavallisesti ylhäältä päin tuleva valo synnyttää varjon. Korkein, tässä tapauksessa, noin 10 millimetriä paksu muoto voidaan leikata vesileikkurilla, jolloin voin keskittyä varjon muotoiluun käsityömenetelmin.

5.1.4 Sävytys

Neljäntenä esittelen idean, joka on tavallaan näiden vastaesiteltujen syvien ja korkeiden varjojen yhdistelmä. Tällä kertaa onton kalustesarjan päälle liimataan vedellä kuvioitu, edellisen tapaan, noin sentin paksuinen liimalevy, jota työstän kulmahiomakoneen sahalaikalla. Tällä tavoin ontolle pinnalle lankeavat varjot luovat vahvan kontrastin sijasta keveämpiä rytmikkäitä sävyeroja, koska raastettulla pintalevyllä on myös varjoja.

5.1.5 Pintojen laatukontrasti

Laatukontrasti tarkoittaa minulle pintaa jossa on kahta erilaista työstöjälkeä esimerkiksi revitty ja puhdas. Käytännössä idea voisi toteuttaa esimerkiksi kulmahiomakoneeseen kiinnitetyillä teräsharjoilla tai muulla pintaa rikkovalla työvälineellä. Sattumavaraisesti revitty pinta tarjoaa esimerkiksi veistoraudalle mahdollisuuden rauhoittaa kyseistä pintaa sulavilla ja tarkoilla pinnoilla.

5.1.6 Intarsia

Perinteinen intarsia tuli mieleen useista kuva-aiheista, joten siitä oli melkein pakko muodostaa oma ryhmänsä, vaikka innovatiivisten ratkaisujen löytäminen sitä kaut-

ta tuntuu vaikealta. Koulullamme on kuitenkin laserleikkuri, jolla haasteellisimpienkin muotojen leikkaaminen on ja vaivatonta.

5.2 Koristekokeilut

Opinnäytetyön koriste-elementti-kokeilut on suunniteltu koristeideoinnin ja ryhmien (1-6) pohjalta. Rakenteen ideoinnissa inspiraation lähteenä oli ihmisen luomat rakenteet ja rakennelmat. Koekappaleissa esiintyvät laserkuviot ovat osaltaan ilmaisia vektorigrafiikoita, (Craftmanspace, 2013) mutta loput muodot ovat täysin oman luovuuden tuotosta. Toteutuksien päämenetelminä laser- ja vesileikkurit sekä käsityömenetelmistä sahalaikka ja käsihiomakone.

Kaikissa kuvissa valo tulee ylhäältä ja mielenkiintoisimmat koekappaleet olen valokuvannut siten, että valo tulee vuoroin molemmista suunnista. Valo on hyvin tärkeä osa kolmeulotteista koristepintaa, joten esitän kuvat niin että sen vaikutus on mahdollisimman hyvin havaittavissa.

5.2.1 Koristetyylit inspiraation lähteenä

Tämä kappale on tehty ennen edellä mainittua ryhmäjaottelua, joten se ei vielä kuulu kyseisen jaottelun piiriin. Nämä kolme kokeilukappaletta ovat kuitenkin ensimmäiset työhön liittyvät testaukset ja haluan että te lukijat tiedätte mistä on lähdetty.

Alla olevissa kuvissa on ensimmäiset koriste-elementti-testit, joissa olen mukailnut tai inspiroitunut erilaisista koristetyyleistä. Olen pyrkinyt kokeilemaan erilaisia tekniikoita, sekä veistojälkiä ja nyt työkaluna oli kulmahiomakone ja sahalaikkaterä. Materiaalina tässä vaiheessa on koivusta sahattu liimalevy ja pintaan liimattuna läpivärjätty musta koivuviilu. Teollistamista ajatellen perusidea kaikissa kokeiluisani on helposti toistettava muoto. Työ alkaa polttamalla ilmaisia vektorigrafiikoita (Craftmanspace, 2013) viilupinnalle laserin avulla. Vektorigrafiikat on asetettu liitteiksi työn loppuun, jotta niitä voi tarkastella lähemmin. Käsityöstövaiheessa käy-

tän omaa luovuuttani ja veistän silmää miellyttäviä muotoja käyttäen pohjalla olevaa laserjälkeä inspiraationlähteenä. Aikaisemmissa kokeiluissa sain laserin menemään viilun läpi puuhun jopa n. neljän millimetrin syvyyteen, mitä tulen mahdollisesti hyödyntämään vielä kokeilujen edetessä.

Kuva 1. Inspiraatio: Viilutettuun puuhun laserkuvioitu kelttikuosi, sahalaikalla veistettynä

Ensimmäisenä on kelttien eläinmuodoista (Liite 7.) inspiroitunut mukailu. Toinen sen reunoista on pehmeä, aaltomainen ja toinen on kovempi, voimakas ja karkea. Valo on todella suuri osa veistotaidetta ja siksi tarkkailen kaikkia kokeilujani molemmiin päin ja kaikista suunnista. Näin ollen näen kuinka valo tarttuu erilaisiin pintoihin ja mitä se saa niissä aikaan. Tämän kuvan kohdalla totesin että se toimii parhaiten karkeammin työstetty pinta ylöspäin, koska siinä sahalaikan tekemä jälki on syvempi, valo tarttuu paremmin ja näin ollen kontrasti on kiinnostavampi.

Kuva 2. Viilutettuun puuhun laserkuvioitu arabiakuosi, sahalaikalla veistettynä.

Toinen kokeilu ensimmäisestä erästä on tehty arabialaisen koristeen (Liite 8.) pohjalta. Yleisimmin arabikoristelut vaikuttavat olevan sulavamuotoisia lehtiköynnöksiä, mutta tämä oli varsin kova ja särmikäs ja valitsinkin sen juuri sen erilaisuuden vuoksi. Suorat muodot helpottivat käsityötä ja tulokseksi muodostuikin yllättävän kiinnostava rytmikäs kuvio.

Kuva 3. Viilutettuun puuhun laserkuvioitu viikinkityylinen lohikäärmeaiheinen, sahalaikalla työstetty.

Kolmas ja viimeinen kuvista on viikinkien lohikäärmeaiheinen ja sulavamuotoinen ornamentti. Tässä kokeilussa tavoitteeni oli hieno kokonaisuus välittämättä siitä kuinka vaikea se olisi kulmahiomakoneella työstää. Ilmeni että keskiosassa kappaletta sulavien viivojen seuraaminen siistiä jälkeä tehden oli erittäin työlästä, ja lopputuloskin on kaikesta vaikeudesta huolimatta mielestäni heikoin. Yksittäisenä teoksena tätä tyyliä voi vielä kokeilla, mutta opinnäytetyön puitteissa tällaista tyyliä ei kannata jatkaa.

5.2.2 Luonto ja ihmisen rakennelmat

Useimmissa kuvissa toistuva myrskyävää aallokkoa muistuttava muoto on peräisin syksyn 2012 viilukurssilta, jossa sain ensikosketuksen viilu- ja lasertekniikkoihin.

Kuva 4. Laserilla leikattu viilu liimattuna sahalaikalla työstettyyn koivulankkuun. (Ryhmä 1. Pintakontrasti)

Ajatus on ihan mielenkiintoinen jatkokehittelyä ajatellen, mutta kyseiset kappaleet ovat liian levottomia.

Kuva 5. Vesileikkurilla muotoon leikattu koivulankku työstetty sahalaikalla pituussuuntaan ja laserilla leikattu ruskea viilu sommiteltuna.

Ylempi on selkeästi kiinnostavampi, koska varjot pujottelee kauniin tasaisesti ylhäältä alaspäin pehmentäen ruskean viilun luomaa kontrastia. (Ryhmä 1. Pinta-kontrasti)

Kuva 6. Vesileikkurilla ja laserilla muotoon leikatut osat sommiteltuna.

Valkoista koivuosa työstetty sahalaikalla hieman vinottain ja toinen reuna viimeistely hienosti viistäen käsihiomakoneella. Tässäkin tapauksessa ylempi on yhtenäisempi. (Ryhmä 1. Pintakontrasti)

Kuva 7. Kuvan 6 tapaan tässä on yhdistetty viilua ja paksumpaa puuta sahalaikalla työstettynä.

Tällä kertaa alempi kuva toimii paremmin, koska alhaalla oleva varjo tasapainottaa hieman mustan, valkoisen ja oranssin luomia levottomia kontrasteja. Kokeiluna ja sovellutuksena hyvä, mutta liika on liikaa. (Ryhmä 1. Pintakontrasti)

Kuva 8. Vesileikkurilla leikattu muoto on irrotettu kahteen osaan ja taustan liimattu vaneeriin, jotta pystyin työstämään sitä sahalaikalla

Taustan suurempi reuna tuli helposti vain muutamalla edestakaisella sahauksella, mutta aaltomaista reunaa täytyi työstää hieman harkitummin. Kokeellinen työstö osoittautui tässä hyväksi, koska kerroksellinen ristiin liimattu liimalevy antoi sattumalta sopivaa lisämaustetta koristeelle.

Kummassakin tapauksessa alempi reuna toimii paremmin, koska varjo elävöittää sitä paremmin kuin valo yksinään. Tässä, varsinkin suoraan työstetyssä reunassa, on kovasti potentiaalia hyväksi teolliseksi koriste-elementiksi. Aaltoilevastakin reunasta saa halutessaan hyvän ja teollisen version, mutta sitä täytyy hieman kehittää. (Ryhmä 1. Pintakonstrasti)

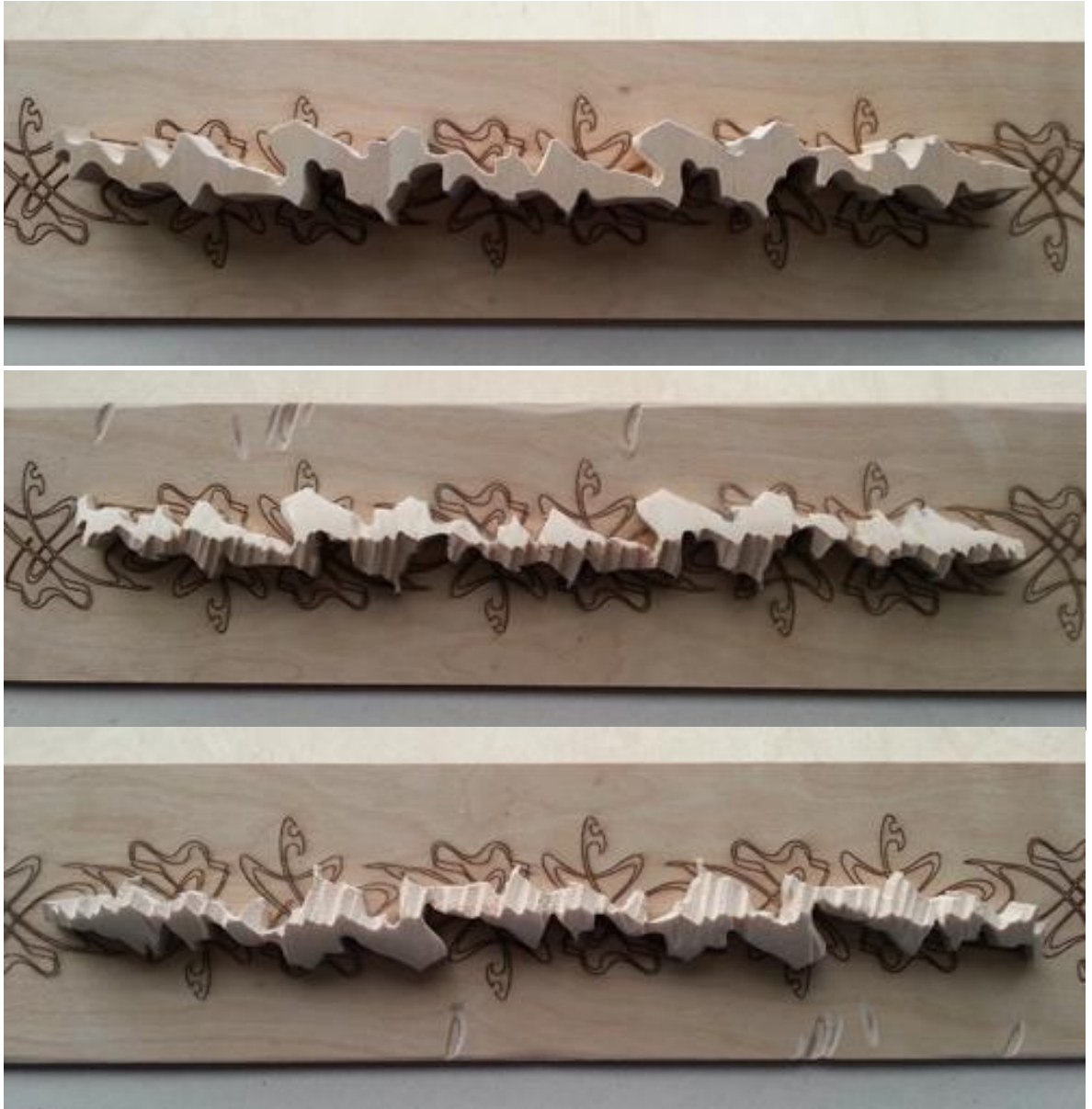
Kuva 9. Samaa ideaa kuvan 8. kanssa hyödyntäen mutta vertailun vuoksi negatiivisena.

Liimasin keskiosan vanerille työstettäväksi, enkä koskenut taustaan. Lopputulos oli hyvä ja rauhallinen, mutta jälleen valon suunta on tärkeä. Alemmassa sisäosa ei saa valoa, eikä juuri varjoakaan joten ylempi on selvästi toimivampi. Taiteen opettajalta saamani palautteen mukaan huomion arvoista on, että se toimii rauhallisuutensa ansiosta hyvin myös pystysuunnassa tai isoillakin pinnoilla. (Ryhmä 1. Pintakontrasti)

Kuva 10. Vesileikkurilla leikattu muoto liimattuna koivulankkuun, joihin ennalta sahalaukalla työstyetty erilaisia syvennyksiä.

Liimauksen jälkeen toista vesileikattua muotoa koversin vielä testimielessä saman muotoiseksi kuin alle liimattua koivulankkua. Loistavasta ideasta huolimatta, toteutus ei vielä toiminut yhtä loisteliaasti. Kokeilen samaa vielä kerrosviilujen avulla, että koloista näkyvät muodot saisivat hieman paremmin valoa. (Ryhmä 2. Syvät varjot)

Kuva 11. Vesileikkurilla leikattu muoto liimattuna vanerille, jossa laserilla piirretty koriste-kuvio. Taustakuvio (Liite 11.)

Vesileikatun muoto on työstetty sahalaikalla, mutta vain toinen sen reunoista on viimeistely hiomakoneella. Näistä mielenkiintoisin valo-/ varjohdistelmä on keskimäinen, koska hiottu pinta ottaa valon ja sahattu pinta ottaa sievästi molempia. (Ryhmä 3. Monitasokuviointi)

Kuva 12. Vesileikkurilla leikattu muoto liimattuna vanerille, jossa laserilla piirretty koristekuvio. Taustakuvio (Liite 10.)

Tämä kokeilu tuntui pitkään epäonnistuneelta, koska siinä on monta erilaista pintaa, varjoa ja kuviota. Alemman kuvan kohdassa, jossa on suurin valo-varjo-contrasti, on erittäin kiinnostava negatiivivarjo. Varjo syntyi sattumalta kun sahalaikean jälkeä hioi toiselta reunalta suoraksi, mikä sai aikaan teräväpiirteisen vuorijonon. (Ryhmä 3. Monitasokuviointi)

Kuva 13. Vesileikkurilla leikattu muoto koesommiteltuna vanerille, joissa erilaisia laserilla piirrettyjä koristekuvioita.

Ylimmäinen kuva ei toimi laisinkaan ja alimmaisesta tulee mieleen hyvin perinteinen kukkaköynnös. Keskimmäinen jollain tapaa miellyttävin. (Ryhmä 3. Monitasokuviointi)

Kuva 14. Vesileikkurilla leikattu muoto koesommiteltuna vanerille, joissa erilaisia laserilla piirrettyjä koristekuvioita. Taustakuvio (Liite 10 ja 11.)

Ylimpänä ja alhaalla oleva miellyttää eniten. (Ryhmä 3. Monitasokuviointi)

Kuva 15. Vesileikkurilla leikattu muoto liimattuna koivulankkuun, johon ennalta sahalaikalla työstetty yhdensuuntaisia veistouria.

Pintaan myös työstetty samankaltaisia viisteitä. Tämä sävytystesti onnistui suunnitelmiin nähden täydellisesti. Kalustesovellutusta ajatellen ontto koristerakenne on erittäin haastava. Rakenne heikentää kestävyyttä, mikä vaikeuttaa massojen kanssa pelaamista. (Ryhmä 4. Sävytys)

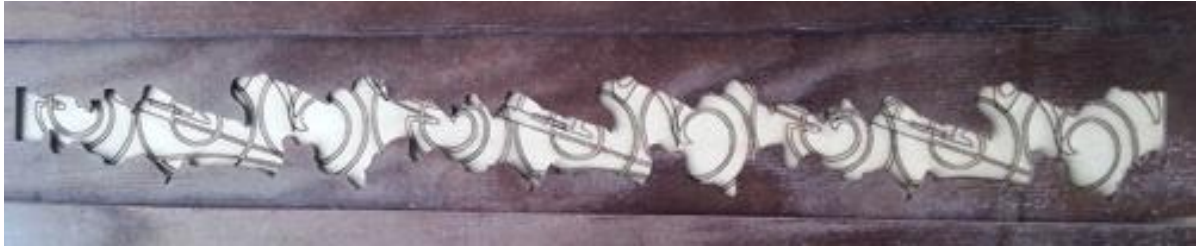

Kuva 16. Pintojen laatukontrasteja kokeilin lisäämällä sahalaikan runsaan jäljen sekaan veistoraudan tekemään puhdasta jälkeä. Ylemmässä symmetrisesti ja alemmassa sopivasti sommitellen. (Ryhmä 5. Pintojen laatukontrasti)

Kuva 17. Laserleikkurilla työstettyjä värikkäitä viiluja eri tavoilla sommiteltuna.

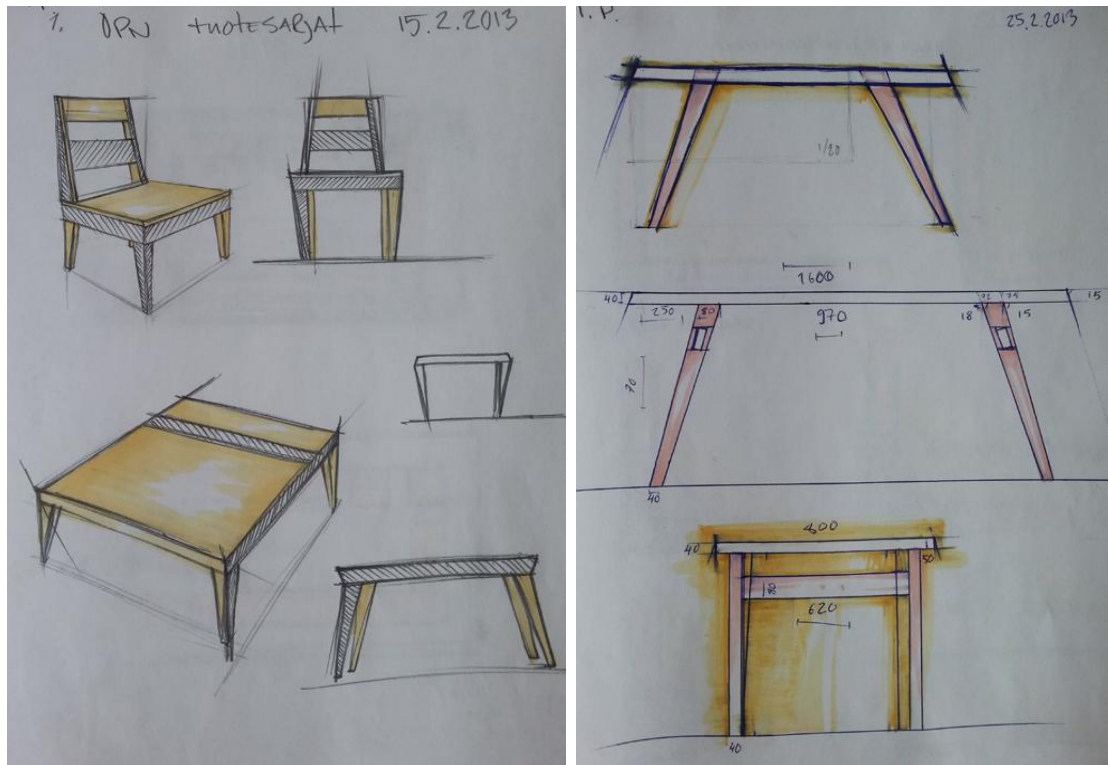
Perinteistä intarsiaa ajatellen lasertekniikan tarkkuus on vertaansa vailla, mutta 2D-pinta ei kuitenkaan erotu nykypäivän printti ja valokuvatekniikoista. (Ryhmä 6. intarsia)

Kuva 18. Laserilla läpileikattuja viiluja sommiteltu laserin piirtojaljen päälle. Yllätyksellinen ja siksi potentiaalinen jatkokehittelyä ajatellen. (Ryhmä 6. intarsia) Taustakuvio (Liite 10 ja 11.)

5.3 Koriste-elementin käytön suunnittelu

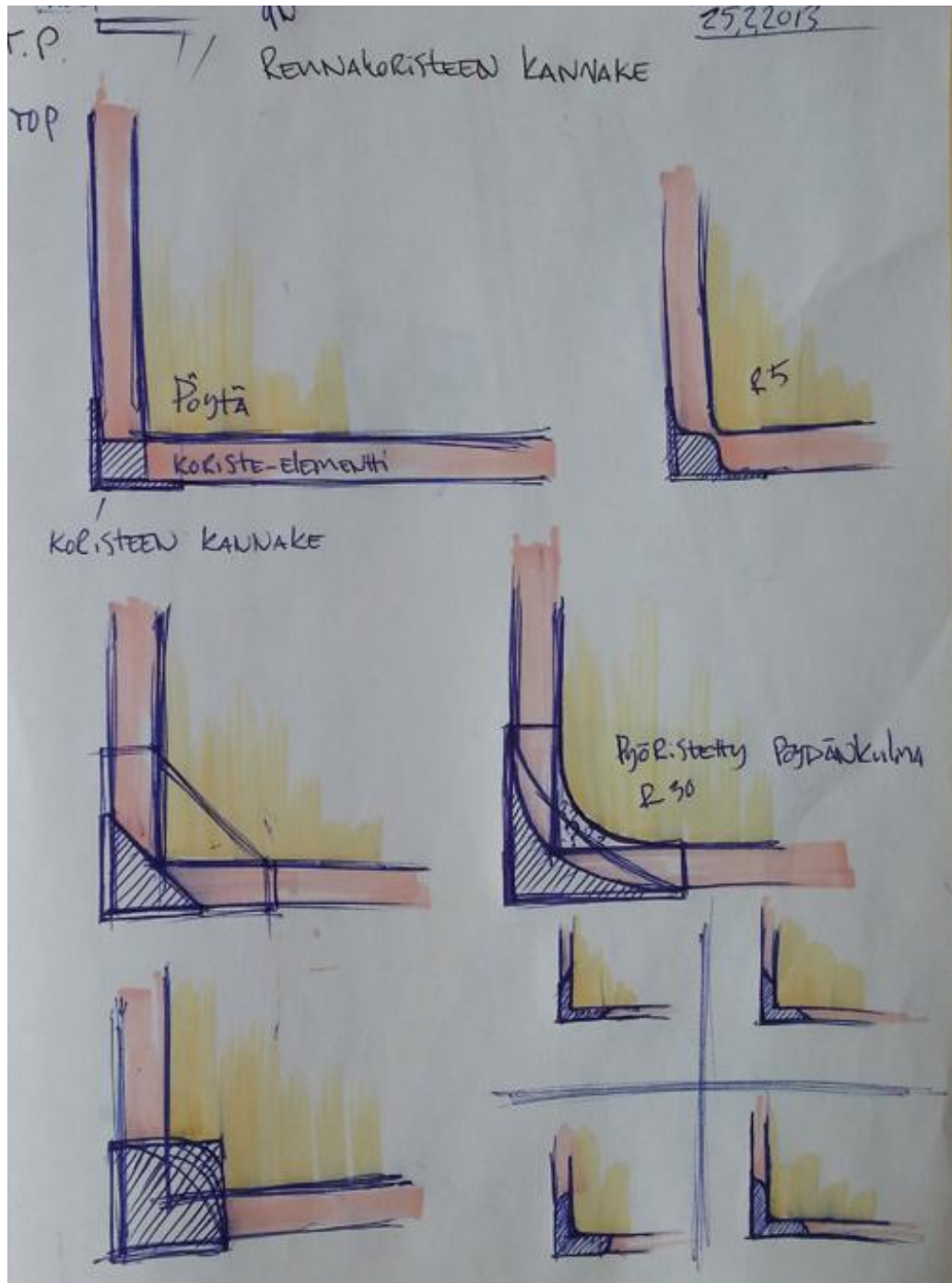
Tuoteprosessin alkoi sopivan kalustetyylin etsinnällä. Hahmottelin luonnoksia, joiden vaatimuksina oli modernit, suorat ja sirot pinnat. Tavallisesti käytän suorita muotoja harvoin, mutta koristeellisen teeman vuoksi karsin niistä nyt vähän. Teemana on siis koriste-elementti ja sen avulla väritettävät yksinkertaiset muodot. Koristeltava muoto voi siis käytännössä olla osa mitä vain sisustukseen liittyvää. Kalustemuotoilijana keskityn kuitenkin ensisijaisesti kalusteiden asettamiin rajoihin, sillä niidenkin ratkaisemisessa on jo riittävästi haastetta.

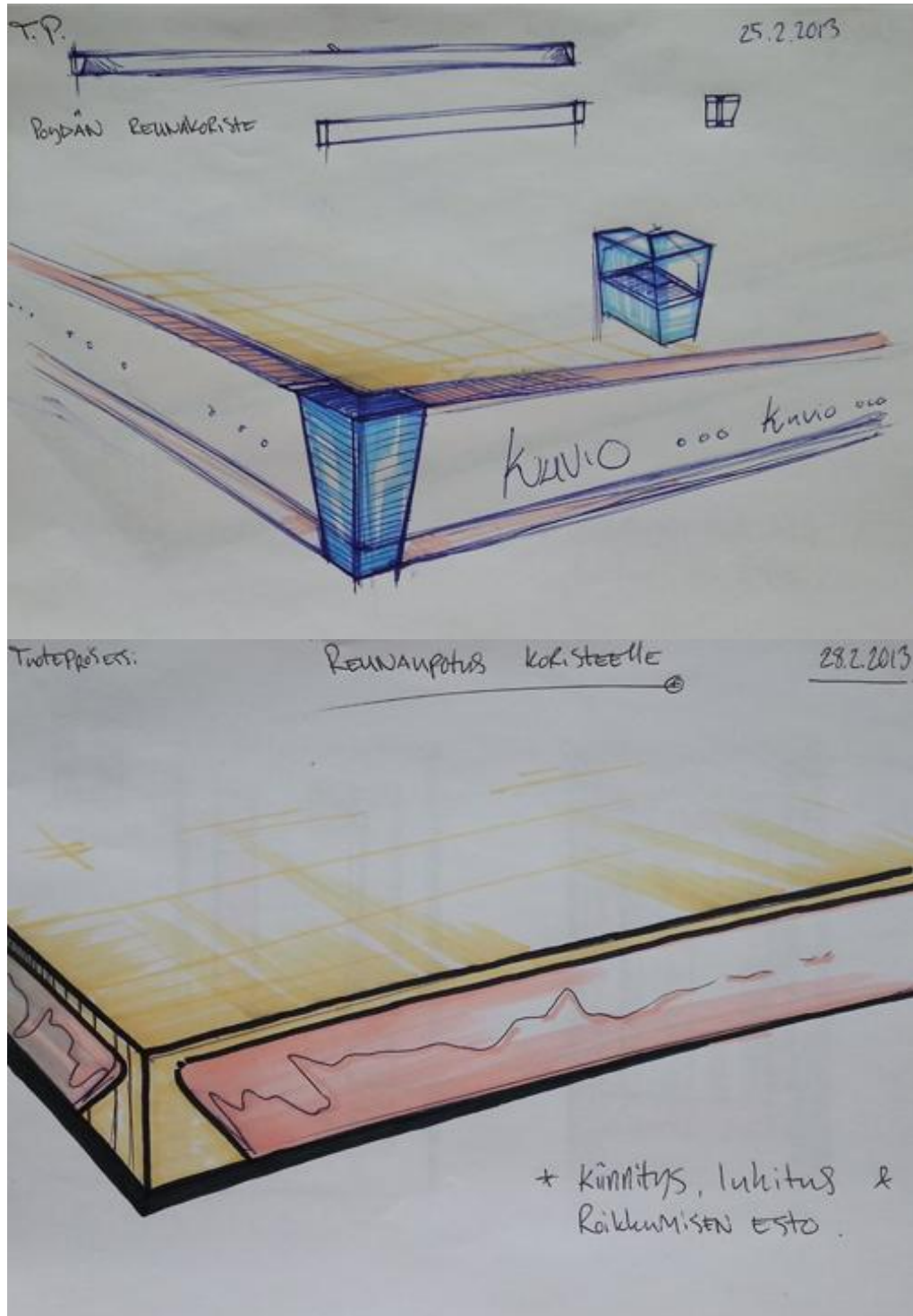
Kuva 19. Kalustetyylin luonnoksista

Kalustetyylin löydyttyä ensimmäinen varsinainen suunnitteluvaihe oli keksiä miten ja mitä pintaa kalusteessa haluan tai ylipäätään pystyn menestyksekkäästi koristamaan. Pöydissä etuna on isot pinnat ja helposti muunneltavat massat, mutta haasteena on pitää pöytä käytännöllisenä. Kolmeulotteisiin koriste-elementteihin tarttuva lika ja koloihin putoilevat leivänmurut on huomattavasti työläämpi pyyhkiä tai imuroida pois kuin tasaiselta virheettömältä pinnalta.

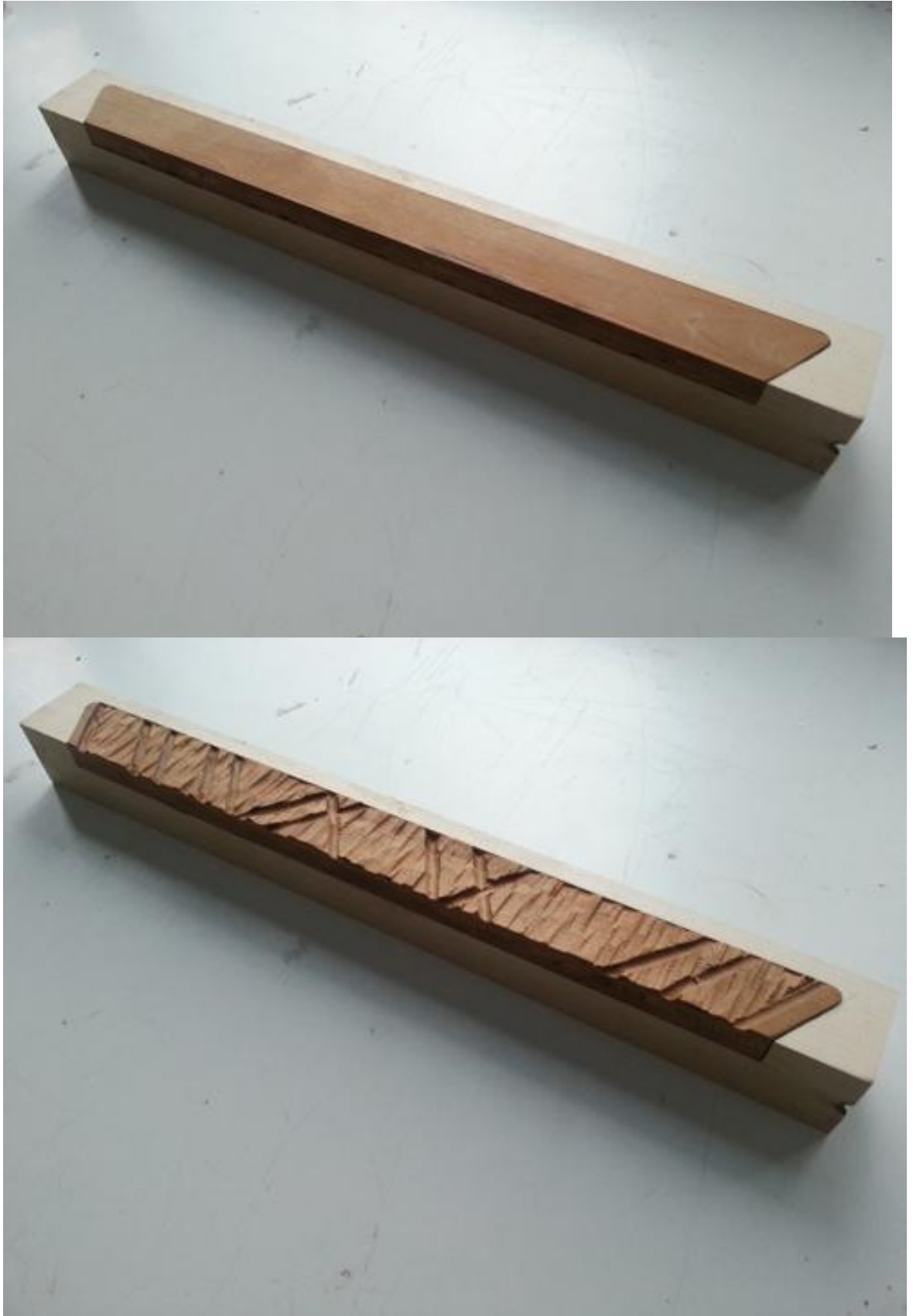
Ensimmäinen ajatus koristeelle oli pöydän reunoihin asennettava koristelista, jotka pysyvät paikallaan nurkkiin kiinnitettävillä kannakkeilla. Nurkkakannakkeiden tulisi olla pöydän kanssa yhden väriset ja mahdollisimman helppokäyttöiset ja huomaamattomat, jolloin koristelista on huomion keskipisteenä. Tarvittaessa koristeen tilalle voi vaihtaa esimerkiksi pöydän värisen listan jolloin pöytä ei herätä kokonaisuudessaan tarpeetonta huomiota. Ongelmaksi nousee kuitenkin pöytäpinnan ja koristelistan väliin jäävä pienen pieni rako, joka vaikeuttaa hieman pöydän puhtaana pitämistä. Puhtaana pidon edellytyksenä on virheetön pinta tai epätasaisuuksien päälle asetettava lasipinta. Alustavasti yritän selvittää ilman lasipintaa, joten ratkaisuksi ajattelin pöydän reunaan tehtävää upotusta siten, että pöytäpinnan ja koristelistan väliin jää esimerkiksi 5mm ehyttä pintaa.

Kuva 20. Koristelistan kannakeluonnokset

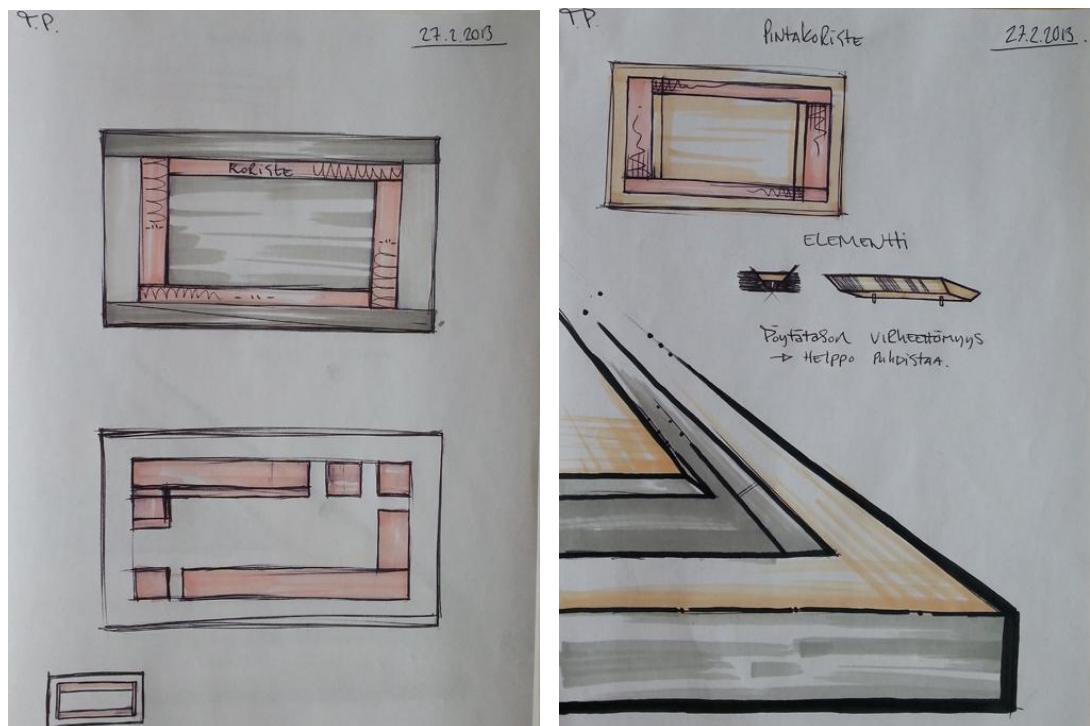
Kuva 21. Reunalistojen luonnokset

Kuva 22. Hahmomallina vaihdettava ja kaksipuolinen koriste-elementti

Kuva 22. Hahmomallina vaihdettava ja kaksipuolinen koriste-elementti

Toinen idea yhtäläillä saman ongelman piiriin kuuluva on kannen pintaa upotettava koriste. Ensiksi mietin kantti kertaa kantti muotoista lautaa, mutta ajatus kehittyi nopeasti symmetrisen puolisuunnikkaan muotoon. Kolmas ajatus oli kuitenkin funktionaalisen monikäyttöisyyden kannalta paras. Suunnikkaan muotoista kappaletta pystyisin käyttämään molemmin puolin, ja näin ollen huomiota herättävä koriste on muunnettavissa puhtaaksi pinnaksi vain kääntämällä elementti toisin päin. Tällä tavoin pöytä pysyy kohtalaisen käytännöllisenä kun pidetään koristeiden puhtas pinta ylöspäin käännettynä ruokailujen ajan. Koristeita voi pitää näkyvillä sitten kun ruokailu ei ole ajankohtainen. Tein myös muutamia luonnoksia erilaisista sommiteluista pintakoristeelle ja tällä hetkellä vahvimpana on kohtalaisen symmetrinen sommitelma. Mikäli prosessi etenee tähän suuntaan niin jatkan sitten sommittelun suunnittelua. Sommitteluun vaikuttaa toki myös tulevan koriste-elementin voima, ryhti ja väri.

Kuva 23. Pintakoristeiden suunnittelu. Luonnos toisesta vaiheesta (puolisuunnikkaas).

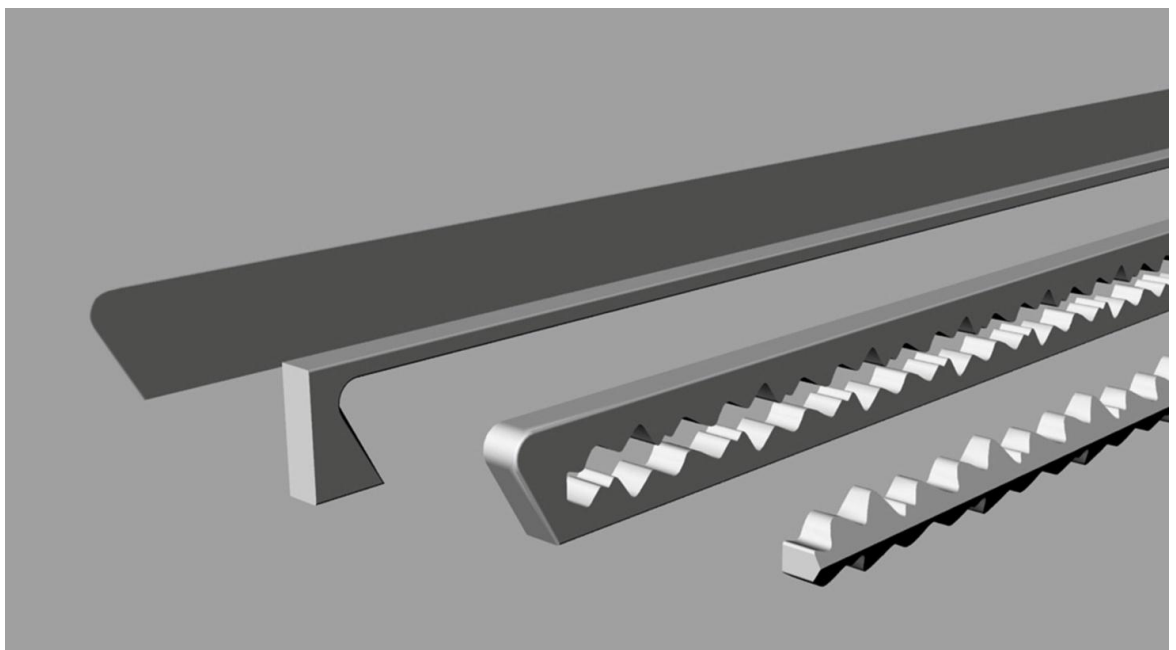

Kuva 24. Vaihde- ja kaksipuolinen pintakoriste-elementti. Sovellettavissa esimerkiksi pöydänkansiin. (Liikkuva elementti suunnikkaan muotoinen)

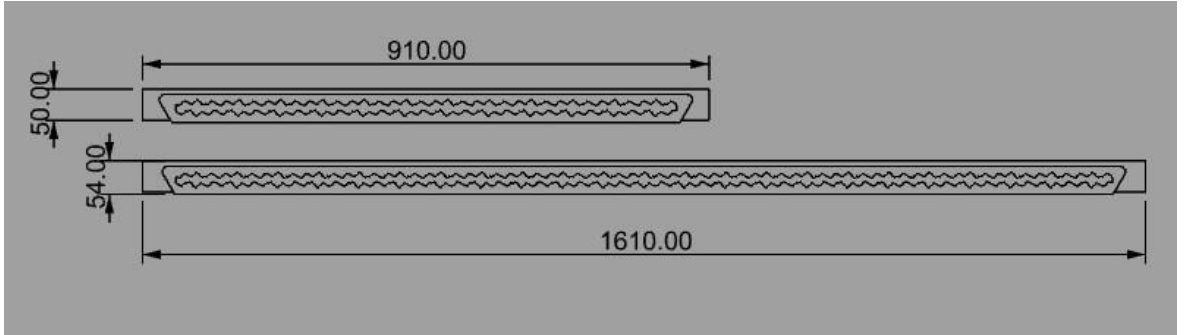
5.4 Koriste-elementin konkreettinen sovellutus

Päätin soveltaa koriste-elementtiä perinteiseen tapaan pöydän reunassa. Kokeellisen suunnittelun tuloksia yhdistelemällä keksin neljästä osasta koostuvan rakenteen, mikä voidaan leikata vesileikkurilla kahdesta kappaleesta. Paksumpi päämateriaali (tässä tapauksessa ristiin liimattu 3x5 mm liimalevy) leikataan kolmella suljetulla muodolla yhdestä kappaleesta ja taustalevy erikseen ohuesta koivulevystä.

Kuvassa toisena vasemmalla oleva muoto on koriste-elementin kannake, joka kiinnitetään paikkaan, jossa koristetta tahdotaan hyödyntää. Kannakkeen muotoakin voidaan tietyissä rajoissa muuttaa aina käyttökohteeseen sopivammaksi. Loput kolme leikkausta muodostavat varsinaisen koriste-elementin. Kuvassa ensimmäisenä vasemmalla oleva muoto on taustalevy, johon kaksi jäljellä olevaa muotoa vuoroin liimataan. Oikealla oleva aaltomainen muoto kiinnitetään ensimmäisenä taustalevyyn, jolloin se on mahdollista työstää esimerkiksi sahalaikalla. Mallinuksessa kyseinen kappale on ainoastaan viistetty vinoksi, koska käsityön vaikutelma on kovin työlästä saavuttaa tietokoneella.

Kuva 25. 4-osainen koriste-elementti.

Kuva 26. Koristeaihioiden 2D-mittapiirrokset työstövara mukaan lukien.

Kuva 27. Koristeen käännettävyys

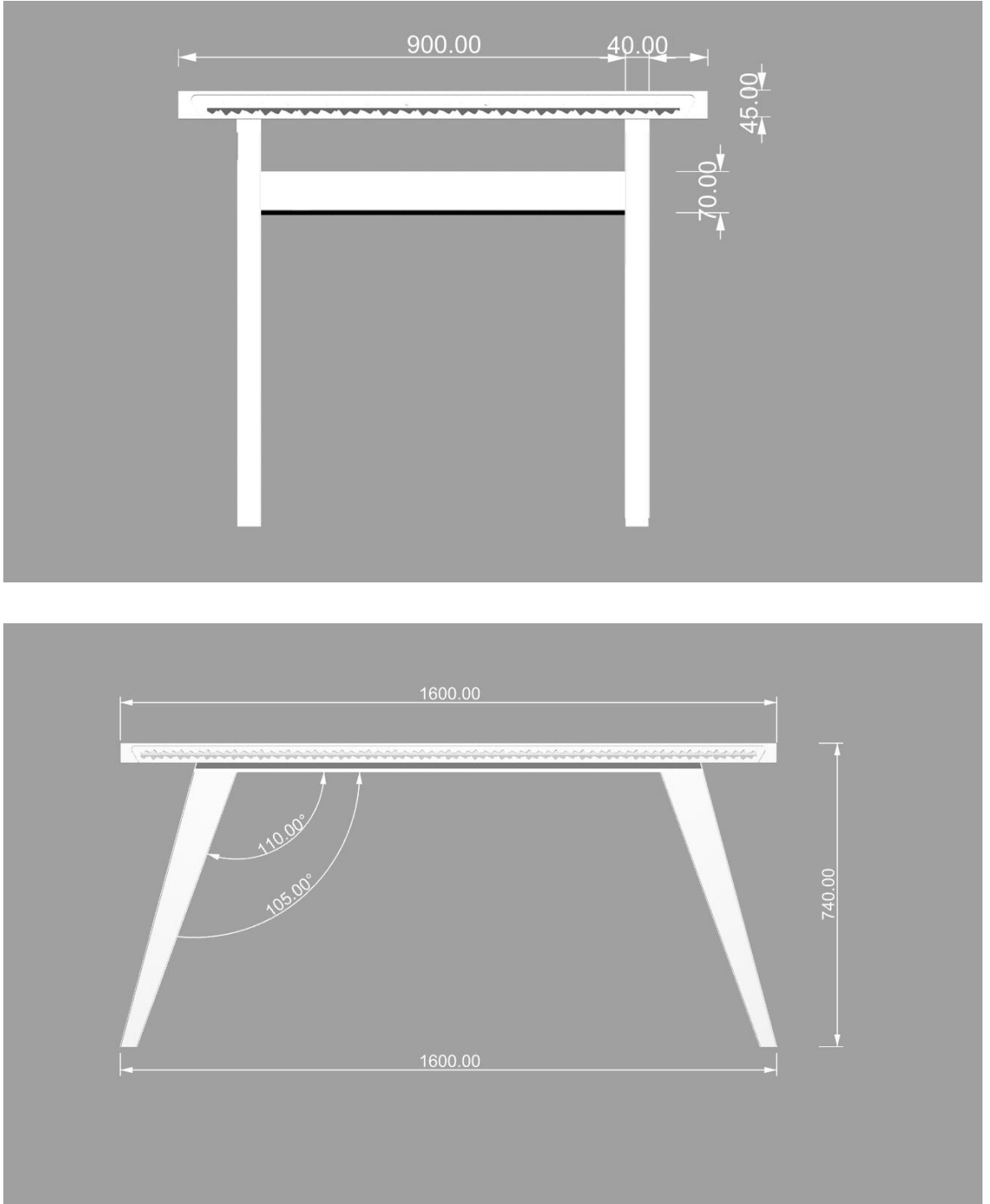
Kuva 28. Koristeen vaihdettavuus

Tämän koristeen funktio on sen käännettävyys ja vaihdettavuus. Koristeen voi siis halutessaan piilottaa tai vaihtaa esimerkiksi vuodenaajan tai illallisteeman mukaan. Koriste on suunniteltu siten, että sen teollistaminen olisi mahdollista. Tässä vaiheessa koristeen kiinnitysmekanismiksi suunnittelin mm. elementtiin kiinnitettävää saranan tyylistä lukitusosaa tai magneetteja ja niin edelleen, mutta kiinnitystä täytyy vielä kehittää. Vesileikkuri jättää leikatessaan noin 1-mm raon joka puolelle,

joten proton koriste täytyi kiinnittää liimaamalla tiukentavat poratapit kannakkeen sisäpintaan veistettyihin uriin.

Kuva 29. Koriste-elementin kiinnityksen suunnittelua magneeteilla.

Kuva 30. Pöydän mittapiirrokset edestä ja sivulta

Kuva 31. Mallinnuskokeiluja modernin sisustuksen perusväreillä.

Kuva 32. Esityskuva

Kuva 33. Yksityiskohta

Kuva 34. Studiokuva, itse valmistettu proto 1:1

6 Pohdinta

Työn kokeellinen suunnittelu tuotti mielenkiintoisia koristeratkaisuja, myös käännettävyys- ja vaihdettavuustestit osoittautuivat ihan toimiviksi. Suunnittelin koristetta vain kalusteisiin, mutta kansalaisopiston kuvanveistokurssilla saamani epävirallisen palautteen mukaan voisin suunnitella elementtejä esimerkiksi koristenauhaksi seinään tai saunapaneeleina.

Lopullinen proto ja koristesovellutus tuotti toimivan ja yleisesti ottaen pidetyn kokonaisuuden. Pöydän valmistukseen kului noin 30-tuntia ja koristesovellutukseen puolestaan noin 60-tuntia, eli yhdeksän intensiivistä työpäivää. Koristeen materiaaliksi valikoitunut ristiin puristettu liimalevy oli ihan hyvä, mutta luulen että kovista, täysin elämättömissä materiaaleissa tämä idea voisi toimia erittäin hyvin.

Adolf Loosin mielestä ornamentiikka kuuluu siis taiteeseen, mutta itse taide ei kuulu käyttöesineisiin. Omasta mielestäni taiteellinen näkemys on kuitenkin tärkeä osa uusien, kauniiden ja toimivien käyttöesineiden suunnittelua. Patric W. Jordanin sanomien perusteella ihminen siis rakentaa oman sosiaalisen identiteettiään pukeutumalla ja omistamalla tiettyjä käyttöesineitä saaden näistä mielihyvätunnetta. Se että ihminen saa valita kalusteeseen haluamansa koristeen, luo yhteenkuuluvuutta ja osan tämän identiteettiään.

LÄHTEET

EDEL design lab: Kokeellinen tuotekehityslaboratorio 09-11. [WWW-Dokumentti].
[Viitattu: 20.4.2013]. Saatavana:

http://files.kotisivukone.com/edelseamk.palvelee.fi/loppuraportti_edel.pdf

Heinänen, S. 2006. Käsityö – taide – teollisuus: Näkemyksiä käsityöstä taideteollisuuteen 1900-luvun alun ammatti- ja aikakauslehdissä. Jyväskylä. Jyväskylän yliopisto.

Houessou, J. 2010. Teoksen synty: Kuvataiteellista prosessia sanallistamassa. [WWW-Dokumentti]. [Viitattu: 20.4.2013]. Jyväskylä: Taideteollinen korkeakoulu

Ilona Rista, 2011. Cern: Puoreliefteos. [Verkkosivu]. [Viitattu: 20.4.2013]. Saatavana: <http://www.rista.net/ilona/cern.html>

Jordan, P. W. 2000. Designing pleasurable products: An introduction to the new human factors. London. Taylor & Francis.

Juracek, J. 1996, Surfaces: Visual research for artists, architects, and designers. London: Thames and Hudson

Karijärvi, P. 1993, Koristemaalaus. 2. hiukan muutettu painos. Iisalmi: Kustannus Oy Hakkuri

Loos A. 1908, Ornament and Crime. [WWW-Dokumentti]. [Viitattu: 20.4.2013]. Saatavana: http://www.gwu.edu/~art/Temporary_SL/177/pdfs/Loos.pdf

Nercki-Saarinen, A. 2006. Kokemuksellisen osaamisen haltuunotto: Toimintatutkimus erilaisista toimintamalleista kone- ja metallialalla. [WWW-Dokumentti]. [Viitattu: 20.4.2013]. Saatavana: <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/lisuri00041.pdf>

Takala-Schreib, V. 2000, Suomi muotoilee: Unelmien kuvajaisia diskurssien vallassa. Jyväskylä: Taideteollinen korkeakoulu.

Vihma, S. 2002, Ornamentti ja kuutio: Johdatus modernin muotoilun historiaan. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu.

Wirkkala, T. 2000, Tapio Wirkkala: ajattelevat kädet. Toinen painos. Helsinki: WSOY.

Wuorio, S. 2007, Seinät kertovat: 150 vuotta – juhlakirja. Helsinki: Gerda ja Salomo Wuorion säätiö.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Yritysrekisterin vuositilasto [verkkójulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 20.4.2013].
Saatavana: <http://www.stat.fi/til/syr/index.html>,

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kulttuuri [verkkójulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 20.4.2013].
Saatavana: http://www.stat.fi/til/klt/2010/01/klt_2010_01_2012-08-16_kat_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kulttuuri [verkkójulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 20.4.2013].
Saatavana: http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-12-18_003.html?s=2

Kuvalähteet

Juracek, J. 1996,

Juracek, J. 1996,

Juracek, J. 1996,

- Juracek, J. 1996, 155. Surfaces: Visual research for artists, architects, and designers. London: Thames and Hudson
- Juracek, J. 1996, 178. Surfaces: Visual research for artists, architects, and designers. London: Thames and Hudson
- Juracek, J. 1996, 188. Surfaces: Visual research for artists, architects, and designers. London: Thames and Hudson
- Juracek, J. 1996, 197. Surfaces: Visual research for artists, architects, and designers. London: Thames and Hudson
- Juracek, J. 1996, 216. Surfaces: Visual research for artists, architects, and designers. London: Thames and Hudson
- Juracek, J. 1996, 249. Surfaces: Visual research for artists, architects, and designers. London: Thames and Hudson
- Juracek, J. 1996, 217. Surfaces: Visual research for artists, architects, and designers. London: Thames and Hudson
- Juracek, J. 1996, 234. Surfaces: Visual research for artists, architects, and designers. London: Thames and Hudson
- Juracek, J. 1996, 256. Surfaces: Visual research for artists, architects, and designers. London: Thames and Hudson
- Juracek, J. 1996, 172. Surfaces: Visual research for artists, architects, and designers. London: Thames and Hudson
- Juracek, J. 1996, 173. Surfaces: Visual research for artists, architects, and designers. London: Thames and Hudson
- Juracek, J. 1996, 179. Surfaces: Visual research for artists, architects, and designers. London: Thames and Hudson
- Juracek, J. 1996, 68. Surfaces: Visual research for artists, architects, and designers. London: Thames and Hudson
- Juracek, J. 1996, 106. Surfaces: Visual research for artists, architects, and designers. London: Thames and Hudson
- Juracek, J. 1996, 83. Surfaces: Visual research for artists, architects, and designers. London: Thames and Hudson

Juracek, J. 1996, 161. Surfaces: Visual research for artists, architects, and designers. London: Thames and Hudson

Craftmanspace. 2013, Celtic pattern 2 [Verkkosivu]. [Viitattu: 20.4.2013]
Saatavana: <http://www.craftsmanspace.com/free-patterns/celtic-patterns.html>

Craftmanspace. 2013, Dragon pattern 2 [Verkkosivu]. [Viitattu: 20.4.2013]. Saatavana: <http://www.craftsmanspace.com/free-patterns/wood-carving-patterns.html>

Owen J. 1997, 86-87. The Grammar of Ornament. London: Bernard Quaritch.

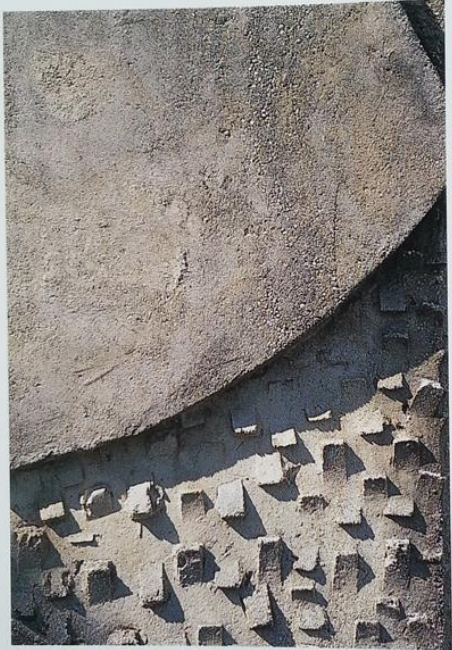
LIITTEET

Ryhmä 1. Pintakonstrasti

Liite 1.

B-158 Roman wall, a portion demolished

P-138 Precast concrete

P-97 Painted smooth stucco over scratch coat, expanded metal lath, and brick

Ryhmä 2. Syvät varjot

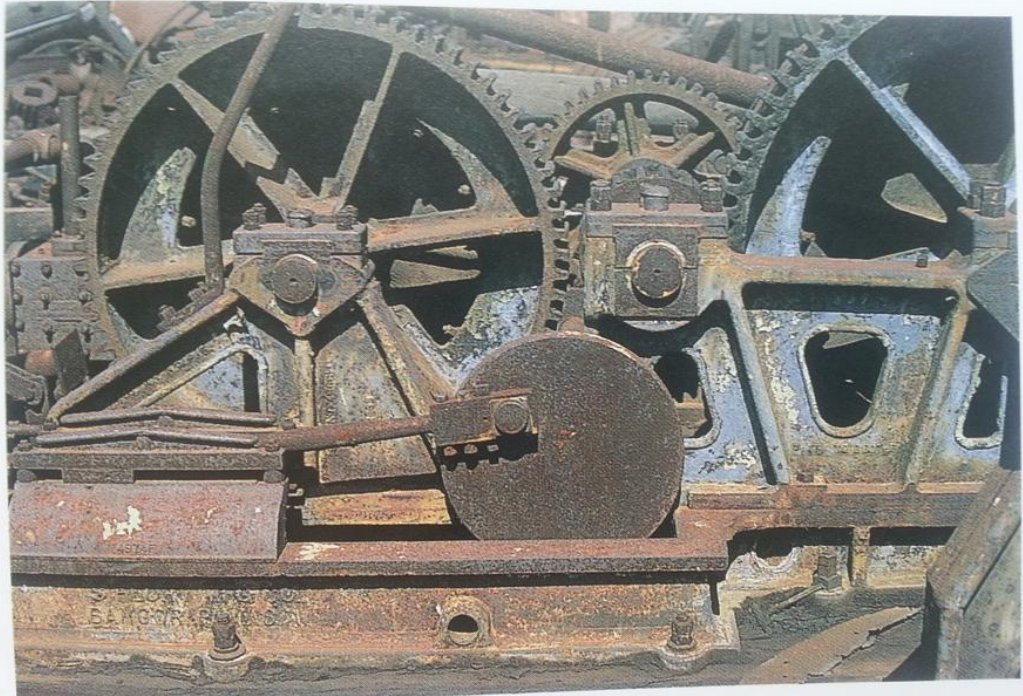
Liite 2.

G-77 Broken window

ME-84 Cast iron

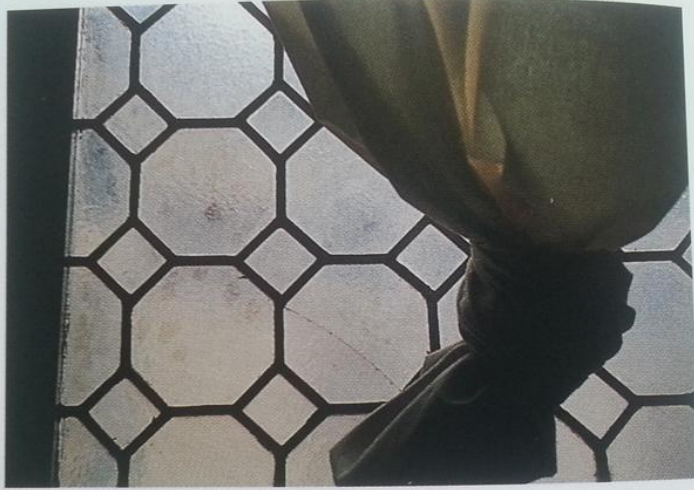
ME-85

Ryhmä 3.

Liite 3.

ME-88 Anodized aluminum with gold-colored weatherproofing

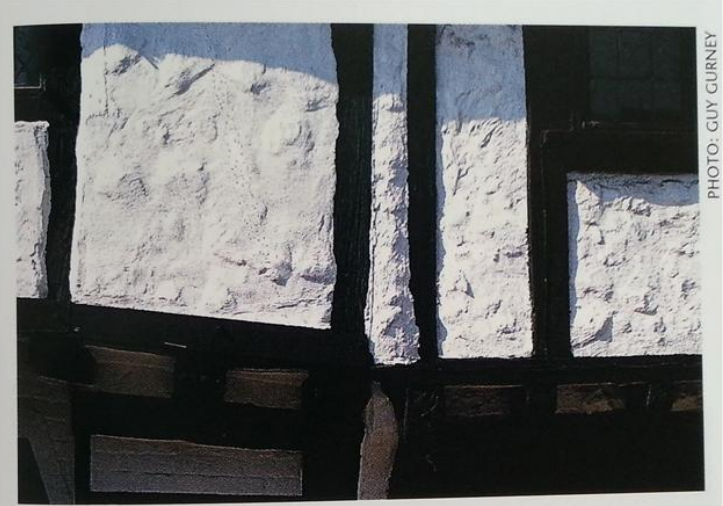
G-4 Leaded window panes

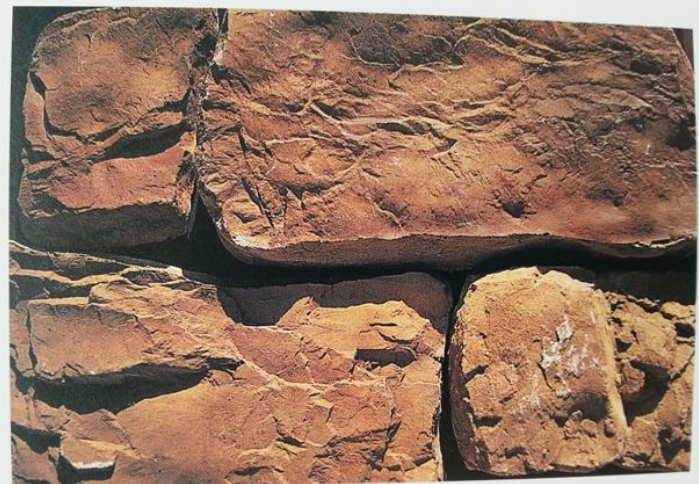
T-10 Glazed ceramic wall tile with sculptured molding

Ryhmä 4.

Liite 4.

P-100 Painted stucco between exposed timber framing

P-70 Precast concrete artificial stones

P-73 Split-faced retaining wall block

Ryhmä 5.

Liite 5.

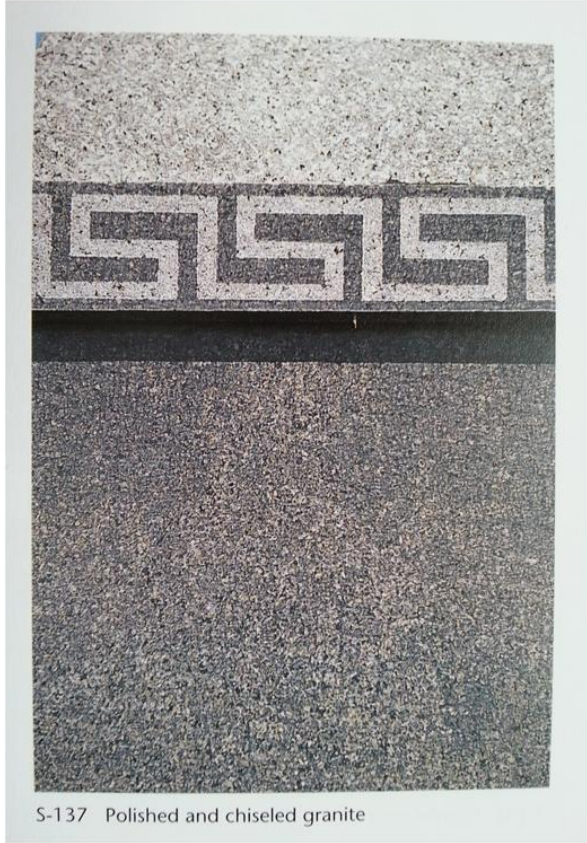
S-78 Rusticated limestone

MA-75 Mexican Violet rope molding

Ryhmä 6.

Liite 6.

Liite 7.

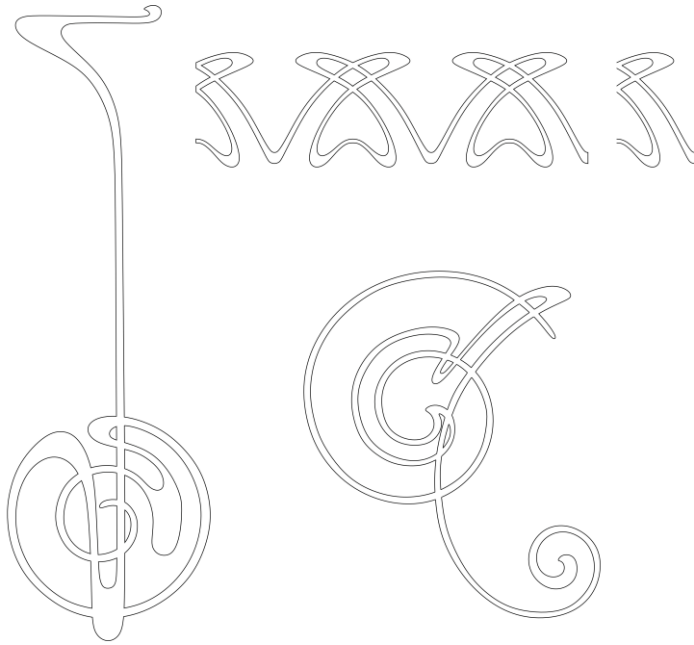
Liite 8.

Liite 9.

Liite 10.

www.craftsmanspace.com

Liite 11.

WWW.CRAFTSMANSPACE.COM

